

20 Σεπτεμβρίου, 1995

[ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, ΑΡΤΕΜΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Δ/στές]

ΠΕΤΡΟΣ Γ. ΛΑΠΠΑΣ,

Εφεσείων-Ενάγων,

v.

ΑΝΔΡΕΑ Ν. ΠΑΦΙΤΗ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ,

Εφεσιβλήτων-Εναγομένων.

(Πολιτική Έφεση Αρ. 7999).

Αμέλεια — Αρχιτέκτονες — Ευθύνη αρχιτέκτονα προς τρίτους — Παράλειψη υπεργολάβου να τοποθετήσει σιδερένιο οπλισμό, κατάρρευση κτιρίου και τραυματισμός του υπεργολάβου — Ευθύνη αρχιτέκτονα.

Αρχιτέκτονες — Αρχιτεκτονικά σχέδια οικοδομής — Σιδερένιος οπλισμός — Παράλειψη τοποθέτησης σιδερένιου οπλισμού από υπεργολάβο — Κατάρρευση και τραυματισμός του υπεργολάβου — Ευθύνη αρχιτέκτονα έναντι του υπεργολάβου. 5

Οι εφεσιβλήτοι - εναγομένοι, ήσαν οι αρχιτέκτονες κατοικίας στη Λεμεσό. Ο εφεσείων - ενάγων, ανέλαβε σαν υπεργολάβος μαζί με τους συνεταιρούς του, την κατασκευή των ξυλότυπων και την τοποθέτηση του σιδερένιου οπλισμού. 10

Κατά την αφαίρεση των ξυλότυπων, ένα πρόβολο της οικοδομής κατέρρευσε, επειδή δεν είχε τοποθετηθεί ο αρνητικός οπλισμός και τραυμάτισε σοβαρά τον εφεσείοντα. 15

Πριν από την κάλυψη του οπλισμού με μπετόν, οι αρχιτέκτονες, επεσήμαναν την έλλειψη του αρνητικού οπλισμού και ζήτησαν να τοποθετηθεί. Ο εργολάβος, έδωσε οδηγίες σε εργάτη του εφεσείοντα και των συνεργατών του, να συμπληρώσει την έλλειψη και τον είδαν να αρχίζει να εκτελεί την εργασία. Τελικά, για λόγους που παρέμειναν άγνωστοι, ο αρνητικός οπλισμός δεν τοποθετήθηκε, με αποτέλεσμα την κατάρρευση του πρόβολου κατά την αφαίρεση των ξυλότυπων και τον τραυματισμό του εφεσείοντα - ενάγοντα. Οι εφεσιβλήτοι, δεν είχαν ειδοποιηθεί πριν από την αφαίρεση των ξυλότυπων. 20 25

Το πρωτόδικο Δικαστήριο, αποφάσισε ότι οι εφεσίβλητοι, δεν είχαν καθήκον επιμέλειας έναντι του εφεσείοντα και απέρριψε την αγωγή του για αποζημιώσεις.

- 5 Με έφεσή του, ο εφεσείων πρόσβαλε την απόφαση. Εισηγήθηκε, ότι οι εφεσίβλητοι, ως αρχιτέκτονες, είχαν καθήκον επιμέλειας όχι μόνο έναντι των ιδιοκτητών, αλλά και έναντι τρίτων και συγκεκριμένα του ιδίου. Πρότεινε πως οι εφεσίβλητοι, δεν έπρεπε να αρκεστούν στην παροχή οδηγιών για την τοποθέτηση του αρνητικού οπλισμού που επεσήμαναν ότι έλειπε, αλλά να βεβαιωθούν οι ίδιοι, με
10 σπάσιμο του μπιτόν και αποκάλυψη, ότι οι οδηγίες τους τηρήθηκαν.

Αποφασίστηκε, ότι:

- 15 (1) Ο εφεσείων, δεν ήταν πρόσωπο έναντι του οποίου, στο πλαίσιο των περιστατικών της υπόθεσης, οι εφεσίβλητοι είχαν καθήκον επιμέλειας.
- 20 (2) Οι εφεσίβλητοι, δεν υπείχαν έναντι του εφεσείοντα, καθήκον εντοπισμού της δικής του και των συνεταιρών του, μέσω του υπαλλήλου τους, παρέκκλισης από τα σχέδια και μάλιστα χωρίς οτιδήποτε που θα ήταν εύλογα δυνατόν να προοιονίσει κατάρρευση του πρόβολου και τραυματισμό του εφεσείοντα.
- 25 (3) Και εάν εθεωρείτο ότι οι εφεσίβλητοι υπείχαν έναντι του εφεσείοντα καθήκον επίβλεψης προς αποκάλυψη του οπλισμού, δεν θα ήταν εύλογο να θεωρηθεί ότι το παραβίασαν σ' εκείνο το στάδιο, αφού, ως προς εκείνους δεν ετίθετο τότε κίνδυνος κατάρρευσης.

30 *Η έφεση απορρίφθηκε χωρίς έξοδα.*

Αναφερόμενες υποθέσεις:

- 35 *Paikkos v. Kontemeniotis (1989) 1 C.L.R. 50,*
Donoghue v. Stevenson [1932] All E.R. Rep. 1,
Hedley Byrne and Co. Ltd v. Heller and Partners Ltd [1963] 2 All E.R. 575,
40 *Dutton v. Bagnor Regis Building Co. [1972] 1 All E.R. 462,*
Anns v. London Borough of Merton [1977] 2 All E.R. 492,
Peabody Fund v. Sir L. Parkinson and Co. [1984] 3 All E.R. 529,

- Norwich City Council v. Harvey* [1989] 1 All E.R. 1180,
- Caparo Industries plc v. Dickman* [1990] 1 All E.R. 568,
- Murphy v. Brentwood District Council* [1990] 2 All E.R. 908, 5
- Clay v. A.J. Crump and Sons Ltd* [1963] 3 All E.R. 687,
- Voli v. Inglewood Shire Council* (1962-1963) 110 C.L.R. 74, Αυστραλιανή υπόθεση, 10
- Florida Hotels Pty Ltd v. Mayo* (1965) 113 C.L.R. 588, Αυστραλιανή υπόθεση,
- Clayton v. Woodman and Son Ltd* [1962] 2 All E.R. 33, 15
- Oldschool and Another v. Gleeson* [1976] 4 BLR 103,
- East Ham B.C. v. Bernard Sunley and Sons Ltd* [1965] 3 All E.R. 619, 20
- A.M.F. International v. Magnet Bowling* [1968] 2 All E.R. 789.

Έφεση.

Έφεση από τον ενάγοντα κατά της απόφασης του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού (Δ. Χατζηχαμπή, Ε.Δ.) που δόθηκε στις 30 Αυγούστου 1989 (Αρ. Αγωγής 1220/82) με την οποία απορρίφθηκε η αγωγή εναντίον του αρχιτέκτονα για αποζημιώσεις για το κάταγμα στην σπονδυλική του στήλη το οποίο επήλθε από κατάρρευση προβόλου της οικοδομής. 25 30

Ν. Σάντης, για τον Εφεσείοντα.

Γλ. Ταλιάνος και Γ. Τριανταφυλλίδης, για τους Εφεσίβλητους.

Cur. adv. vult.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, Δ: Την απόφαση του Δικαστηρίου θα δώσει ο Δικαστής Κωνσταντινίδης. 40

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Δ: Ο εφεσείων και οι συνέταιροί του ανέλαβαν ως υπεργολάβοι την κατασκευή των ξυλοτύπων και την τοποθέτηση του σιδερένιου οπλισμού κατοικίας στη Λεμεσό. Δεν αμφισβητείται πλέον πως, αντίθετα προς τα σχέδια, δεν το-

ποθετήθηκε αρνητικός οπλισμός στον πρόβολο της εισόδου της κατοικίας. Οι συνέπειες ήταν τραγικές. Κατά την αφαίρεση των καλουπιών και των υποστυλωμάτων, ο πρόβολος κατέρρευσε και καταπλάκωσε τον εφeseίοντα. Οι μακρόχρονοι ιατρικές προσπάθειες, εδώ και στο εξωτερικό, αντιμετώπισαν τα επί μέρους όχι όμως και τις επιπτώσεις από το κάταγμα στην σπονδυλική του στήλη. Ο εφeseίων παρέμεινε παραπληγικός.

Ο εφeseίων αξίωσε ιπποζημιώσεις από τον εργολάβο και τους εφeseίβλητους-αρχιτέκτονες της οικοδομής. Το πρωτόδικο Δικαστήριο εξόνυχισε τον όγκο της μαρτυρίας που προσάχθηκε και στάθηκε με προσοχή σε ό,τι και τώρα εντοπίστηκε ως ο πυρήνας. Μετά από εκτεταμένη αναφορά στη νομολογία, κατέληξε πως οι αρχιτέκτονες δεν υπείχαν καθήκον επιμέλειας έναντι του εφeseίοντα και πως ούτως ή άλλως, ενόψει των διαπιστώσεων του ως προς τα γεγονότα, εκπλήρωσαν το όποιο καθήκον τους. Ήταν ταυτόσημη η κρίση και ως προς τον εργολάβο αλλά η πτυχή της πρωτόδικης απόφασης ως προς αυτόν, δεν θα μας απασχολήσει. Η έφεση κατά της απόρριψης της αγωγής περιορίστηκε σε όσα αφορούν στους αρχιτέκτονες. Ο εργολάβος απεβίωσε και η έφεση αναφορικά με τη δική του ευθύνη αποσύρθηκε.

Δεν θα χρειαστεί να επεκταθούμε στη σειρά των ισχυρισμών που πρόβαλε ο εφeseίων στην πρωτόδικη διαδικασία. Οι διαπιστώσεις στις οποίες κατέληξε το πρωτόδικο Δικαστήριο, με μια εξαίρεση στην οποία θα αναφερθούμε στο κατάλληλο σημείο, δεν προσβάλλονται. Οι λόγοι έφεσης αναφέρονται κατ' εξοχήν στην ορθότητα ή μη της υπαγωγής των γεγονότων, όπως τα διαπίστωσε το πρωτόδικο Δικαστήριο, στο νόμο, ειδικά στις αρχές του κοινοδικαίου ως προς το καθήκον επίδειξης επιμέλειας και την εκπλήρωσή του.

Τα σχέδια που εκλόνησαν οι εφeseίβλητοι περιλάμβαναν σαφή πρόνοια για τοποθέτηση αρνητικού οπλισμού στον πρόβολο. Χωρίς τον αρνητικό οπλισμό ή άλλη στήριξη, ο πρόβολος νομοτελειακά θα κατέρρευε. Απέτρεπαν την κατέρρευση, μέχρι την άτυχη για τον ενάγοντα στιγμή, τα υποστυλώματα που είχε τοποθετήσει αλλά και αφαιρέσει ο ίδιος ή οι υπάλληλοί του. Η ευθύνη για την τοποθέτηση του αρνητικού οπλισμού ανήκε στον εφeseίοντα και στους συνεταιίρους του. Ήταν η δουλειά τους να μελετήσουν τα σχέδια και να εκτελέσουν τις εργασίες που πρόβλεπαν.

Αυτά τα βασικά πλαισιώνονται από τις ακόλουθες διαπιστώσεις: Οι εφeseίβλητοι, οι οποίοι κατά τη σύμβασή τους με

τους ιδιοκτήτες της κατοικίας ανέλαβαν την επίβλεψη των εργασιών, διαπίστωσαν πριν από το χύσιμο του μπετόν πως δεν είχε τοποθετηθεί ο αρνητικός οπλισμός στον πρόβολο. Ανέφεραν το γεγονός στον εργολάβο και ζήτησαν εκτέλεση των σχεδίων. Ο εργολάβος επέπληξε έντονα τους υπεργολάβους και τους υπαλλήλους τους για την παράλειψη και βεβαιώθηκε ότι ο οπλισμός θα τοποθετείτο. Στην παρουσία του ανετέθη σε ένα από τους υπαλλήλους του εφεσείοντα και των συνταίρων του η εκτέλεση της εργασίας η οποία περιγράφηκε από όλους ως απλή από τεχνική άποψη και χωρίς ουσιαστικό κόστος. Απομακρύνθηκε ο εργολάβος όταν είδε τον υπάλληλο του εφεσείοντα και το συνέταιρό του να παραλαμβάνει σίδερα, “να τα δουλεύει” και στη συνέχεια “να βρίσκεται στον πρόβολο”.

Η αμφισβήτηση ως προς την ορθότητα των διαπιστώσεων του πρωτόδικου Δικαστηρίου αναφερόταν στη σχέση αυτού του εργάτη με τον εφεσείοντα και τους συνταίρους του κατά τον κρίσιμο χρόνο. Υποστηρίχτηκε ενώπιόν μας πως εσφαλμένα θεωρήθηκε ως υπάλληλος του εφεσείοντα και των συνταίρων του. Αναπτύχθηκε η άποψη πως όσο και αν ήταν πράγματι υπάλληλός τους, μεταλλάχθηκε η ιδιότητά του και μετετράπη σε υπάλληλο του εργολάβου από τη στιγμή που εκείνος τον επέλεξε και του ανέθεσε τη συγκεκριμένη εργασία. Συνοδεύθηκε η επιχειρηματολογία με αναφορά σε σειρά δικαστικών αποφάσεων ιδίως σε σχέση με τις νομικές επιπτώσεις από το “δανεισμό” υπαλλήλων.

Δεν δικαιολογείται να εμπλακούμε σε τέτοια συζήτηση. Ουδέποτε τέθηκε και δεν απασχόλησε το πρωτόδικο Δικαστήριο τέτοιο ζήτημα. Προκύπτει από την πρωτόδικη απόφαση, και δεν έχουμε εισήγηση πως δεν αποδίδονται σ’ αυτήν οι θέσεις που προωθήθηκαν, ότι εκείνο που αμφισβητείτο ήταν η ιδιότητα του εργάτη που ευθυνόταν για την αρχική παράλειψη. Κατά τον εφεσείοντα εκείνος ο εργάτης ήταν ανεξάρτητος υπεργολάβος και όχι υπάλληλος του ιδίου και των συνταίρων του. Δεν υπάρχουν περιθώρια για προσέγγιση αυτής της πτυχής από νέα σκοπιά. Αλλά, εν πάση περιπτώσει, είναι ανύπαρκτο και το πραγματικό υπόβαθρο της εισήγησης. Σύμφωνα με τη μαρτυρία του εργολάβου που κρίθηκε αξιόπιστος, τον τελευταίο εργάτη του “τον έδωσε” ένας από τους συνταίρους του εφεσείοντα για την εκτέλεση της συγκεκριμένης εργασίας, μετά τις διαμαρτυρίες του για την παράλειψη που είχε παρατηρηθεί.

Ο εφεσείων αμφισβήτησε και τη διαπίστωση του πρωτόδικου Δικαστηρίου, πως, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς του, ο πρώ-

5 τος εργάτης ήταν και αυτός υπάλληλος του και των συνεταιζών του. Αυτή η γραμμή, συνοδευόμενη από την παράλληλη εύστοχη επισήμανση του εφεσεύοντα πως στην πραγματικότητα δεν έχει σημασία η παράλειψη του πρώτου εργάτη αφού αυτή διαπιστώθηκε έγκαιρα, δημιουργεί ερωτηματικά ως προς την πρακτική σκοπιμότητα της αμφισβήτησης. Εν πάση περιπτώσει, η διαπίστωση του πρωτόδικου Δικαστηρίου ήταν το αποτέλεσμα της αξιολόγησης της αξιοπιστίας των μαρτύρων που κατέθεσαν. Το

10 πρωτόδικο Δικαστήριο, για λόγους που εξήγησε και που αναφέρονται κυρίως στο σύστημα εργασίας που ακολουθείτο, θεώρησε “φτιαχτή” την εκδοχή πως ο πρώτος εργάτης ήταν, άλλοτε υπάλληλος του εφεσεύοντα και των συνεταιζών του και άλλοτε υπεργολάβος ανάλογα με τον όγκο της εργασίας και δεν έχουμε

15 ικανοποιηθεί πως δικαιολογείται να παρέμβουμε.

Επανερχόμαστε στην εξέλιξη των γεγονότων. Ο υπάλληλος του εφεσεύοντα και των συνεταιζών του, δεν τοποθέτησε τον αρνητικό οπλισμό. Οι λόγοι παραμένουν άγνωστοι. Ο ίδιος βρισκόταν στο εξωτερικό και δεν κλήθηκε ως μάρτυρας. Ακολούθησε το χύσιμο του μπετόν που κάλυψε την ατέλεια. Αυτή η εργασία εκτελέστηκε εν αγνοία των εφεσιβλήτων παρά τις πρόνοιες του συμβολαίου. Η κατάρρευση του προβόλου ακολούθησε την αφαίρεση των καλουπιών και των υποστυλωμάτων από τον εφεσεύοντα και τους συνεταιζούς του και πάλιν εν αγνοία των εφεσιβλήτων και, αυτή τη φορά, του ίδιου του εργολάβου, αντίθετα προς τις πρόνοιες της “συγγραφής υποχρεώσεων”.

Οι αγορεύσεις των δικηγόρων των διαδίκων ήταν εμπεριστατωμένες και οι εισηγήσεις τους συγκεκριμένες και σαφείς. Είχαν ως

30 κοινή πλέον συνισταμένη την κρίση του πρωτόδικου Δικαστηρίου πως ενόψει της υπόθεσης *Paikkos v. Kontemeniotis* (1989) 1 C.L.R. 50, πέρα από τις ρητές διατάξεις του άρθρου 51 του περί Αστικών Αδικημάτων Νόμου Κεφ. 149, ως προς το καθήκον επιμέλειας, ισχύουν και εφαρμόζονται οι αρχές του κοινοδικαίου. Ακολούθησαν, όπως και το πρωτόδικο δικαστήριο, όλη τη διαδρομή από την υπόθεση *Donoghue v. Stevenson* [1932] All E.R. Rep. 1 μέχρι τις *Hedley Byrne & Co. Ltd v. Heller & Partners Ltd* [1963] 2 All E.R. 575, *Dutton v. Bognor Regis Building Co* [1972] 1 All E.R. 462, *Anns v. London Borough of Merton* [1977] 2 All E.R. 492, *Peabody Fund v. Sir L. Parkinson & Co* [1984] 3 All E.R. 529, *Norwich City Council v. Harvey* [1989] 1 All E.R. 1180, *Caparo Industries plc v. Dickman* [1990] 1 All E.R. 568 και *Murphy v. Brentwood District Council* [1990] 2 All E.R. 908, με ιδιαίτερη έμφαση σε υποθέσεις στις οποίες εξετάστηκε ειδικά το καθήκον επί-

δειξης επιμέλειας σε σχέση με αρχιτέκτονες. Στο επίκεντρο των τελευταίων τοποθετήθηκε από τον εφεσείοντα η υπόθεση **Clay v. A.J. Crump & Sons Ltd** [1963] 3 All E.R. 687. Ήταν η χωρίς περιστροφές θέση του εφεσείοντα πως επιτυγχάνει ή αποτυγχάνει ανάλογα με το αν ορθά ή λανθασμένα το πρωτόδικο Δικαστήριο έκρινε ότι η υπόθεση **Clay** διαφοροποιείται από την παρούσα, ως προς τα γεγονότα. Συζητήθηκαν συναφώς οι Αυστραλιανές υποθέσεις **Voli v. Inglewood Shire Council** (1962-1963) 110 C.L.R. 74 και **Florida Hotels Pty Ltd v. Mayo** (1965) 113 C.L.R. 588. Από την πλευρά των εφεσιβλήτων υποστηρίχθηκε, όπως θεώρησε και το πρωτόδικο Δικαστήριο, πως δεν υπείχαν καθήκον επιμέλειας έναντι του εφεσείοντα, κυρίως ενόψει της υπόθεσης **Clayton v. Woodman and Son Ltd** [1962] 2 All E.R. 33 και συναφώς, των υποθέσεων **Oldschool and Another v. Gleeson** [1976] 4 BLR 103 και **East Ham B.C. v. Bernard Sunley & Sons Ltd** [1965] 3 619, **A.M.F International v. Magnet Bowling** [1968] 2 All E.R. 789. Στο πλαίσιο της συζήτησης, οι δύο πλευρές αναφέρθηκαν στα συγγράμματα Jack-son & Powell - On Professional Negligence Common Law Library, 3η Εκδ. 1992, Charlesworth & Percy On Negligence, Common Law Library, 8η έκδοση, 1990, Hudson's Building & Engineering Contracts 10η Εκδ. 1970 και 11η έκδοση.

Μιά πρώτη ματιά, μπορεί πράγματι να δημιουργήσει την εντύπωση ομοιότητας της παρούσας υπόθεσης με την υπόθεση **Clay**. Και εκεί το ερώτημα αναφερόταν στην ευθύνη του αρχιτέκτονα σε σχέση με την κατάρρευση τοίχου και τον επακόλουθο τραυματισμό εργάτη στην οικοδομή και σαφώς κρίθηκε πως δεν ήταν ορθή η πρόταση ότι, με βάση την υπόθεση **Clayton**, δεν ήταν δυνατή η απόδοση ευθύνης στον αρχιτέκτονα. Αποφασίστηκε πως, ενόψει και της υπόθεσης **Hedley Byrne & Co.**, ο αρχιτέκτονας δεν υπέχει απλώς καθήκον εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του που προκύπτουν από τη σύμβασή του με τον ιδιοκτήτη της οικοδομής αλλά υπέχει δυνητικά και καθήκον προς τρίτους. Το κλασικό τρίπτυχο ερώτημα αν υπείχε τέτοιο καθήκον έναντι του εργάτη, αν το παρέβη και αν εξ αιτίας αυτής της παράβασης επήλθε ο τραυματισμός, απαντήθηκε καταφατικά κατ' εφαρμογή του κλασσικού κριτηρίου της **Donoghue v. Stevenson** [1932] All E.R. Rep 1, αφού ο εργάτης ήταν πρόσωπο τόσο στενά και ευθέως επηρεαζόμενο από την ορισμένη ενέργεια του αρχιτέκτονα ώστε εύλογα θα έπρεπε να το λάμβανε υπόψη όταν έστρεφε τη σκέψη του προς εκείνη την ενέργεια.

Η αντιγνωμία όμως στην παρούσα υπόθεση δεν αφορά στη γενική αρχή και δεν μπορούμε να συμφωνήσουμε πως εγείρεται

ευρύτερο ζήτημα ως προς την εφαρμογή της σε σχέση με αρχιτέκτονες. Στην υπόθεση *Clay* ο αρχιτέκτονας, χωρίς ουσιαστικά μελέτη αλλά στηριζόμενος στην γνώμη των εργολάβων βεβαίωσε ή άφησε να νοηθεί πως δεν υπήρχε κίνδυνος κατάρρευσης του τοίχου. Αναμενόταν να βρίσκεται ο εργάτης πλησίον του τοίχου και θεωρήθηκε πως ήταν πρόσωπο επηρεαζόμενο με την πιο πάνω έννοια. Η υπεράσπιση του αρχιτέκτονα πως δεν υπείχε ο ίδιος ευθύνη αφού συνέτρεξε η γνώμη των εργολάβων στην οποία στηρίχθηκε, δεν έγινε δεκτή. Εξηγήθηκε πως βαρυνόταν ο ίδιος με προσωπικό καθήκον που δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι εκπληρώθηκε με τη μεταβίβασή του στους εργολάβους και πως η παράλληλη ευθύνη των τελευταίων, δεν τον απάλλατε.

Οι κρίσιμες διαφορές της υπόθεσης *Clay* με την παρούσα υπόθεση πρέπει να έχουν ήδη γίνει αντιληπτές. Η κατάρρευση του προβόλου, τη στιγμή που έγινε, ήταν το αποτέλεσμα της αφαίρεσης των υποστυλωμάτων και των καλουπιών ενώ δεν είχε τοποθετηθεί στον πρόβολο αρνητικός οπλισμός, αντίθετα προς τα σχέδια και τις μεταγενέστερες οδηγίες των εφεσιβλήτων. Είναι κατανοητό και από τον εφεσεϊόντα πως δεν είναι δυνατό να αποδοθεί αυτή η ενέργεια και αυτή η παράλειψη στους εφεσιβλήτους. Ήταν ο εφεσεϊών και οι συντάκτοί του που ανέλαβαν την τοποθέτηση του αρνητικού οπλισμού και ήταν δική τους υποχρέωση να μὴν αφαιρέσουν τα υποστυλώματα και τα καλούπια χωρίς γραπτή εντολή των εφεσιβλήτων.

Εκείνο που προτείνει ο εφεσεϊών, και είναι σ' αυτό που εναποθέτει τη τύχη της υπόθεσής του, είναι πως οι εφεσιβλήτοι δεν έπρεπε να αρκεστούν στην παροχή οδηγιών για την τοποθέτηση του αρνητικού οπλισμού αλλά να βεβαιωθούν οι ίδιοι, με σπάσιμο του μπετόν και αποκάλυψη ότι οι οδηγίες τους πράγματι τηρήθηκαν. Ήταν δικό τους καθήκον να διαπιστώσουν το γεγονός και, όπως και στην υπόθεση *Clay*, δεν τους επιτρεπόταν να το μεταβιβάσουν.

Δεν μπορούμε να συμφωνήσουμε. Το καθήκον επιμέλειας, και συνεπώς η ίδια αμέλεια ως αστικό αδίκημα, δεν εξετάζεται αφηρημένα αλλά σε συνάρτηση προς το συγκεκριμένο πρόσωπο που την επικαλείται και με αναφορά στην ορισμένη πράξη ή παράλειψη που προκάλεσε τη ζημιά, εν προκειμένω τον τραυματισμό. Ποιά θα ήταν η κατάσταση αν οι εφεσιβλήτοι αντιμετώπιζαν απαίτηση από τους ιδιοκτήτες της κατοικίας με τους οποίους είχαν συμβληθεί ή από τρίτους, άσχετους προς το έργο της τοποθέτησης του αρνητικού οπλισμού και της αφαίρεσης των υποστυλωμάτων και των καλουπιών, είναι ζήτημα που εκφεύγει των

ορίων της αντιδικίας στην παρούσα υπόθεση. Η υπόθεση **Florida Hotels PtY Ltd** αφορούσε σε αξίωση αυτής της φύσης και από αυτή την άποψη επίσης διαφοροποιείται. Είναι όμως αποκαλυπτική της ανάγκης, αν πρόκειται να θεμελιωθεί αυτοτελής ευθύνη του αρχιτέκτονα έναντι τρίτου, έξω δηλαδή από όσα συνδέονται προς τη συμβατική ευθύνη έναντι του ιδιοκτήτη του κτιρίου, να θεμελιώνεται η “εγγυητή” του (proximity) προς τον αρχιτέκτονα. 5

Δεν υπάρχει τίποτε που να αποκλείει, ως θέμα νόμου, την ύπαρξη ευθύνης του αρχιτέκτονα και έναντι τρίτων. Αυτή είναι η θέση αρχής που διατυπώνεται στις υποθέσεις **Clay** και **Florida**, όπως επίσης και στην υπόθεση **Voli** η οποία αφορούσε τραυματισμό τρίτου από κατάρρευση λόγω ελαττωματικότητας των αρχιτεκτονικών σχεδίων. Είναι όμως αυτονόητο πως την κρίσιμη σημασία, σε κάθε περίπτωση, την έχουν τα ιδιαίτερα περιστατικά της. 10 15

Στην παρούσα υπόθεση, ο εφεσείων θέλει τον αρχιτέκτονα να υπέχει έναντί του καθήκον επίβλεψης προς αποκάλυψη και αντιμετώπισή του δικού του σφάλματος. Υποστηρίχτηκε πως αφού το καθήκον της επίβλεψης δεν είναι μεταβιβάσιμο ο αρχιτέκτονας θα ευθυνόταν έναντί του ακόμα και στην ακραία περίπτωση κατά την οποία θα τον βεβαίωνε πως τοποθέτησε τον αρνητικό οπλισμό. Η νομολογία που επικαλέστηκε ο εφεσείων δεν τον βοηθά. 20

Διαπιστώνουμε σαφή διαφοροποιητικά στοιχεία και στις υποθέσεις **Clayton** και **East Ham** που επικαλέστηκαν οι εφεσίβλητοι. Στην πρώτη η κατάρρευση του πυργίσκου οφειλόταν στον τρόπο με τον οποίο οι οικοδόμοι εκτέλεσαν την εργασία και όχι στην παράλειψή τους να τηρήσουν τα σχέδια. Θεωρήθηκε πως ο τρόπος εκτέλεσης των εργασιών και τα μέτρα ασφάλειας που ενδείκνυνται να λαμβάνονται δεν αφορούν στον αρχιτέκτονα αλλά βρίσκονται στη σφαίρα της ευθύνης των οικοδόμων. Στη δεύτερη, ενώ το Δικαστήριο αρνήθηκε στους εργολάβους τη δυνατότητα να καλυφθούν πίσω από την παράλειψη του αρχιτέκτονα να επιβλέψει τις εργασίες τους διαρκώντας της οικοδόμησης για να επιτύχουν απαλλαγή από τις επιπτώσεις των δικών τους λαθών, το ζήτημα αποφασίστηκε κάτω από το πρίσμα των συμβατικών σχέσεων των εργολάβων και των εργοδοτών. Δεν είχε τεθεί και δεν είχε εξεταστεί στην υπόθεση εκείνη ζήτημα ευθύνης από αμέλεια. 25 30 35

Ανεξάρτητα από το ποιά ήταν το εύρος των συμβατικών υποχρεώσεων των εφεσιβλήτων για επίβλεψη και αποκάλυψη παρεκκλίσεων από τα σχέδιά τους διαρκώντας της οικοδόμησης, οι εφεσίβλητοι είδαν την παράλειψη τοποθέτησης του αρνητικού 40

οπλισμού και έδωσαν οδηγίες για την τοποθέτησή του. Η εισήγηση του εφεσείοντα πως οι εφεσίβλητοι υπείχαν έναντί του καθήκον εντοπισμού της δικής του και των συνεταίρων του, μέσω του υπαλλήλου τους, παρέκκλισης από τα σχέδια, και μάλιστα χωρίς οτιδήποτε που θα ήταν εύλογα δυνατό να προοιονίσει τέτοια εξέλιξη, δεν βρίσκει έρεισμα στο Νόμο. Ο εφεσείων δεν ήταν πρόσωπο έναντι του οποίου, στο πλαίσιο των περιστατικών της υπόθεσης, υπείχε τέτοιο καθήκον.

- 10 Πέρα από αυτά, υπάρχει και το ζήτημα της αφαίρεσης των υποστυλωμάτων και των καλουπιών από τον εφεσείοντα και τους συνεταίρους του. Δεν μας διαφεύγει πως στην *Florida* η πρόωρη αφαίρεση των ξυλοτύπων, που απέκλειαν και εκεί τον κίνδυνο κατάρρευσης, δεν θεωρήθηκε πως εξαφάνιζε την ευθύνη του αρχιτέκτονα. Κρίθηκε πως αιτία της κατάρρευσης ήταν το σφάλμα του αρχιτέκτονα και η αφαίρεση των ξυλοτύπων ήταν απλώς η ευκαιρία για την εκδήλωση των συνεπειών του. Εν τούτοις, στην παρούσα υπόθεση, πρέπει να περιληφθεί στα δεδομένα η ρητή υποχρέωση του εφεσείοντα και των συνεταίρων του να μην αφαιρέσουν τα υποστυλώματα και τα καλούπια χωρίς γραπτές οδηγίες των εφεσιβλήτων. Και εάν εθεωρείτο ότι οι εφεσίβλητοι υπείχαν έναντι του εφεσείοντα καθήκον επιβλεψής προς αποκάλυψη του οπλισμού δεν θα ήταν εύλογο να θεωρηθεί ότι το παραβίασαν σε εκείνο το στάδιο, αφού, ως προς εκείνους, δεν
- 15 20 25
- ετίθετο τότε κίνδυνος κατάρρευσης. Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε ποιά θα ήταν η εξέλιξη αν ετίθετο προς τους εφεσίβλητους το ζήτημα της αφαίρεσης των ξυλοτύπων και των καλουπιών.

- 30 Εκφράζουμε και εμείς τη μεγάλη συμπάθειά μας προς τον εφεσείοντα αλλά για τους λόγους που έχουμε εξηγήσει, δεν υπάρχει δυνατότητα κατάληξης διαφορετικής από εκείνης στην οποία άχθηκε το πρωτόδικο Δικαστήριο.

- 35 Το πρωτόδικο Δικαστήριο ενώ απέρριψε την αγωγή έκρινε πως οι περιστάσεις δικαιολογούσαν την αποφυγή έκδοσης διαταγής ως προς τα έξοδα. Οι εφεσίβλητοι δεν παραπονέθηκαν γι' αυτό και ελπίζουμε πως δεν είναι παρακινδυνευμένο να συμπεράνουμε πως προκρίνουν την ίδια στάση και σε σχέση με τα έξοδα της έφεσης.

40

Η έφεση απορρίπτεται. Δεν εκδίδεται διαταγή για έξοδα.

Η έφεση απορρίπτεται χωρίς έξοδα.